

۱۰

موزه در انتظار تولدی دوباره

نگهبان ۶۰۰۰ ساله!

۱۲

۱۰

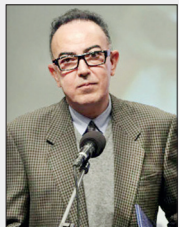
مسعود مهربابی، مدیرمسئول مجله فیلم درگذشت

فرهنگ

سه‌شنبه ۱۱ شهریور ۱۳۹۹ :: شماره ۵۷۴۴

آقای خاص سینما

امروز سالمرگ ایرج کریمی
منتقد و سینماگر است

ایرج کریمی، متولد ۱۳۲۲ کارگردان، فیلمنامه‌نویس و منتقد برجسته سینما بود که ۱۱ شهریور ۱۳۹۴ درگذشت. فارغ‌التحصیل رشته مهندسی رایانه بود اما سال‌ها در عرصه سینما فعالیت کرد، فیلم ساخت، چند کتاب ترجمه کرد و نقدهای درخشانی را در ماهنامه سینمایی فیلم منتشر کرد.

کریمی را بیشتر مخاطبان خاص سینما می‌شناسند، آن هم بیشتر به‌عنوان منتقد، اما باید گفت او هم سینماگر خاصی بود و هم منتقدی خاص. چند سالی در کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان به‌عنوان کارشناس سینمایی در کنار عباس کیارستمی فعالیت کرد و چند فیلم کوتاه و بلند هم ساخت که جوایزی را هم از جشنواره سینمایی رشد برایش به ارمغان آورد. او چند فیلم بلند و نیمه‌بلند هم برای صداوسیما ساخت «روابط» یکی از معروف‌ترین آنهاست. «از کنار هم می‌گردیم»، «چند تار مو»، «باغ‌های کندلوس»، «نسل جادویی» و «نیم‌رخ‌ها» هم ساخته‌های سینمایی اوست که از میان آنها «باغ‌های کندلوس» شهرت بیشتری دارد. احمد طالبی‌نژاد، کارگردان سینما درباره فیلم‌های کریمی می‌گوید: فیلم باغ‌های کندلوس نیز به نظر من یکی از بهترین عاشقانه‌های سینمای ایران است. فیلمی درباره زندگی و عشق؛ این‌که عاشق ردپای معشوق را از گورستان‌ها تا خاطراتش دنبال می‌کند و پی می‌گیرد بسیار زیبا بود. از لحاظ بصری هم خیلی فیلم خوبی بود و موفقیت‌های زیادی به‌دست‌آورد. نسل جوان نیز خیلی این فیلم را دوست داشت و فکر کنم هنوز هم جزو فیلم‌های محبوب باشد. متأسفانه تعداد فیلم‌های سینمایی ایرج کریمی خیلی زیاد نیست ولی همین چند فیلمی که از او مانده نشان می‌دهد که فیلمسازي را بلد بود. یکی دیگر از فیلم‌های نسل جادویی هم هنوز اکران نشده ولی ظاهراً یکی دو بار از شبکه‌های ماهواره‌ای پخش شده و دربرگیرنده نگاه عمیق و فلسفی ایرج است.

او می‌افزاید: خیلی عاشق سینما و ادبیات بود. یک‌جور عشق ورزی عجیب و غریبی که در کمتر کسی دیده‌ام. همه زندگی‌اش قربانی سینما شد، چون عشق اول و آخرش سینما بود. قید خیلی از امتیازها را زده برای این‌که با سینما محشور باشد و از یادگرفتن هیچ‌وقت ریزش نداشت. آدم خاصی بود و حساسیت‌های خیلی خاصی داشت. درعین حال برخلاف چهره عبوسش بسیار بذلگو و خوش‌مشرب بود و روزهایی که در مجله فیلم همدیگر را می‌دیدیم، روز خوش ما بود.

صابر محمدی
ادبیات و هنر

در وهله اول، منطقی هم به نظر می‌رسد که حالا آنها با توجه به گسترش شیوع ویروس کرونا و روی آوردن بیش از پیش کتاب‌خوان‌ها به پلتفرم‌های مجازی مطالعه به‌جای خرید نسخه‌های کاغذی، سکندار جمع‌آوری و طبقه‌بندی اطلاعات و انتشار آنها شده باشند. اخیراً معاون فرهنگی، اجتماعی و امور محتوایی مرکز ملی فضای مجازی، چندبار با رسانه‌ها گفت‌وگو کرده و همچنین گزارش مسوولی از وضع صنعت نشر دیجیتال تهیه و منتشر کرده‌است. امیر خوراکیان در این گزارش مرسوم، خوراک مناسبی از انواع آمار و ارقام در این حوزه به‌دست‌داده که حالا با گذشت چند ماه از استقرار و سلطنت کرونا در جهان، قابل تحلیل و بررسی است. این آمار را در چند دسته تفکیک و بررسی کرده‌ایم. راستی پیش از آغاز گزارش این را هم بگوییم که دقیق‌ترین تعریفی که می‌شود از کتاب دیجیتال ارائه کرد این است: کتابی است که محتوای موردنظر نویسنده به شکل پرونده‌های دیجیتال، تولید و با ابزارهای دیجیتال خوانده می‌شوند. کتاب دیجیتال حول محور هدف مشخص شده نویسنده، مطالب را به مخاطب انتقال می‌دهد. در این تعریف، کتاب دیجیتال علاوه بر نسخه‌های

دیجیتال مطالب مکتوب، شامل متن و تصویر، فیلم، صوت و پویانمایی و... می‌شود و این‌طور می‌شود فهرست‌شان کرد: کتاب‌های دیجیتال صرفاً دارای متن، کتاب‌های دیجیتال شامل متن و تصویر، کتاب‌های دیجیتال همراه تصاویر متحرک، کتاب‌های دیجیتال با امکانات صوتی و دیجیتال، کتاب‌های ویدئویی شامل صوت، تصویر و متن در قالب فیلم، کتاب‌های دیجیتال دارای محتوای چندرسانه‌ای و کتاب‌های تعاملی.

یاری کرونا به رونق کتاب دیجیتال

می‌دانیم که گسترش روزافزون صنایع فرهنگی دیجیتال باعث شده تا بسترهای انتقال محتوا و نیز ترکیب سنتی ذی‌نفعان بخش خصوصی و ذی‌ربطان بخش دولتی و حاکمیتی حوزه محتوا تغییر یابد. از این رو، گسترش کتاب‌های الکترونیکی و افزایش کتابخوان‌های دیجیتال، حوزه چاپ و نشر کتاب کاغذی در ایران را مانند دیگر کشورهای جهان دستخوش تحول کرده‌است. حالا این قاعده را بگذارید کنار این‌که در شرایط وقوع بحران‌ها و بلایای طبیعی نظیر همین شیوع ویروس کرونا ما با افزایش حضور افراد در فضای مجازی و استفاده بیشتر از

پلتفرم‌های آن نظیر پلتفرم‌های نشر دیجیتال هم بوده‌ایم. به‌طورمثال، در ابتدای شیوع ویروس کرونا، برخی از پلتفرم‌های بزرگ نظیر فیدیبو، تمرکز خود را بر فروش کتاب دیجیتال با قیمت بسیار پایین و تامین مالی خود از طریق درآمد‌های ناشی از تبلیغات گذاشته بودند.

کسب و کارهای مرتبط با کتاب دیجیتال

کسب‌وکار در حوزه صنعت کتاب دیجیتال در جهان و ایران مدل‌های مختلفی دارد که فراگیرترین آنها فروش اشتراک است. در این مدل، با پرداخت حق عضویت ثابت مشتری، استفاده از محتوای ارائه‌شده روی یک بستر معین امکان‌پذیر می‌شود. دیگر روش‌های فروش یا عرضه کتاب دیجیتال عبارتند از: تک‌فروشی، اجاره محتوا، ارائه محتوای رایگان و کسب‌درآمد از حوزه تبلیغات، دریافت هدیه نقدی از مردم یا اعانه‌های دولتی و به‌امانت سپردن کتاب دیجیتال و همکاری با کتابخانه‌ها. این‌آخری البته هنوز در ایران مورد استفاده قرار نگرفته‌است.

ماجرای ۱۰۰هزار شغل چه بود؟

بخشی از گزارش مرکز ملی فضای مجازی درباره

دیجیتال کجا بود؟

آمار و ارقام گزارش مرکز ملی فضای مجازی از صنعت نشر کتاب‌های دیجیتال
با وجود افزایش مخاطبان و رونق نسبی، هنوز ناامیدکننده است

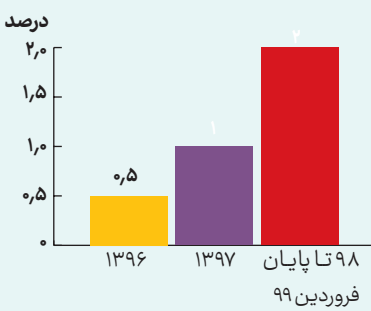
سرنوشت دیجیتال‌یسم آقای کاووسی!

یکی از تکیه‌کلام‌های کیومرث کاووسی [با بازی فتحعلی آوویسی] به عنوان مدیر نشریه «شهر قشنگ» در مجموعه تلویزیونی «بدون شرح»، همین سوالی بود که در تیتراژ گزارش آورده‌ایم. هرگاه فرید سپهری [با بازی امیر جعفری] که سردبیر هفته‌نامه بود از او می‌خواست تسهیلات و امکاناتی دیجیتال به تحریریه افزوده شود، آقای مدیر همین را می‌گفت: «دیجیتال کجا بود؟» این تکیه‌کلام، حالا یکی از هویت‌نماهای دهه ۸۰ شمسی است؛ دهه‌ای که دیجیتال‌یسم در آن بیش از پیش پا گرفت، اما روزی با گذشت دو دهه، وضع بازار نشر کتاب‌های دیجیتال می‌تواند یکی از سرنوشت‌نماهای این نهضت در ایران باشد.

کتاب‌های دیجیتال که مورد توجه رسانه‌ها قرار گرفت و اینجا و آنجا تیتراژ شد، ایجاد ۱۰۰هزار فرصت شغل جدید با گسترش شیوه‌های نوین کتابخوانی بود. البته کج‌فهمی‌هایی نیز از این ادعا صورت گرفت و عده‌ای تصور کردند با شیوع کرونا در ایران و روی آوردن کتابخوان‌ها به کتاب‌های دیجیتال، این تعداد فرصت شغلی در کشور ایجاد شده است. اگر قرار بود با بلای عالمگیر کرونا چنین فرصتی برای اشتغال‌زایی در کشور ایجاد شود، تردید نکنید خود مسؤولان تاکنون به فکر ایجاد و گسترش چنین موقی می‌افتادند! البته واضح است که شوخی می‌کنیم؛ فردا شال و کلاه نکنید بپایید دفتر روزنامه جام جم که خبرنگاران انگ بزرگی به مسؤولان صنعت نشر زده و کتب‌بسته ببریدش!

ماجرای تیتراژ ایجاد ۱۰۰هزار شغل جدید در بازار نشر، مربوط به گسترش شیوع کرونا و این شش ماه اخیر نیست. آنگاه که آمارهای سایت آمازون از زمان عرضه اولین دستگاه کتابخوان الکترونیک کیندل نشان می‌دهد، از سال ۲۰۰۷ تاکنون به دلیل گسترش شیوه‌های نو، ۱۰۰ هزار شغل جدید در جهان ایجاد شده؛ اصل ماجرا این است.

سهم کتاب دیجیتال از بازار کتاب ایران

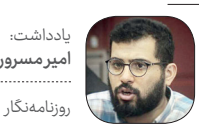
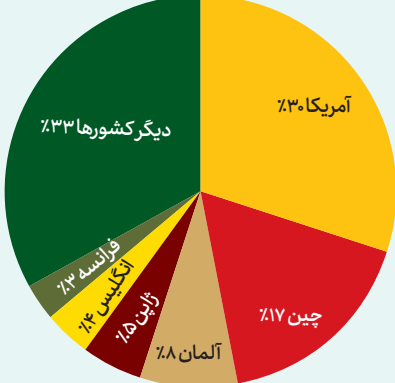

در سال ۲۰۱۹ بازار جهانی کتاب، رقم ۱۸/۳ میلیارد دلار فروش کتاب دیجیتال را ثبت کرد و نسبت به سال گذشته که این رقم حدود ۱۳ میلیارد بوده، رشد حدود ۴۰ درصدی داشته است. طبق آمارهایی که سال ۲۰۱۹ منتشر شده ۹ درصد از بازار کتاب جهان به کتاب دیجیتال اختصاص داشته است. این رقم در مورد ایران در سال ۱۳۹۶ حدود ۵/۵ درصد و سال ۱۳۹۷ طبق پیش‌بینی صورت‌گرفته حدود یک درصد و تا پایان فروردین ماه سال جاری حدود ۲ درصد بوده است. ضریب نفوذ کتاب دیجیتال در جهان به طور میانگین ۱۳ درصد است و در ایران در پایان فروردین ماه ۱۳۹۹ به حدود ۱/۴ درصد رسیده است. نسبت تولید کتاب کاغذی به کتاب دیجیتال در ایران حدود ۹۴ درصد است.

چند عدد و رقم

در سال ۱۳۹۷ بازار کتاب چاپی در ایران ۲۶۰۰ میلیارد تومان بوده و این رقم با رشد بسیار کم تا پایان فروردین ماه ۱۳۹۹ حدود ۳۰۰۰ میلیارد تومان بوده است. تعداد کتاب‌های دیجیتال منتشر شده تا سال ۱۳۹۷ در ایران ۹۰ هزار عنوان برآورد شده است؛ بنابراین نسبت کتاب کاغذی به کتاب دیجیتال در ایران حدود ۹۴ درصد است. سال ۱۳۹۷ در کشور حدود ۹۰ هزار کتاب دیجیتال در بخش خصوصی و دولتی منتشر شده بود که طبق برآوردهای انجام شده، ۳۳ هزار عنوان کتاب دیجیتال منتشر شده در بخش خصوصی در سال ۱۳۹۷ حدود ۲ برابر شده است. حجم بازار کتاب دیجیتال با رشد حدود ۳ برابری از حدود رقم ۲۰ میلیارد تومان در سال ۹۷ به حدود ۶۰ میلیارد تومان رسیده است.

سهم کشورها از بازار کتاب دیجیتال جهان

یادداشت:
امیر مسروری
روزنامه‌نگار

قصه‌ای از کرپلا

شاید اولین بار که ابی مخفف ماجرای کرپلا را به قلم درآورد و از کرپلا نوشت فکر نمی‌کرد روزی نگارش کتاب در ماجرای کرپلا به یک سبک و اثر علمی و هنری تبدیل شود که بسیاری از بزرگان تاریخ خواهان نگارش درباره آن شوند. مقتل نویسی حالا به یک سبک نوشتاری تبدیل شده که نویسنده بایستی ضمن بررسی گزاره‌های تاریخی و دقت نسبت به صحت آن و جمع‌یافته‌ها، از ادبیات روان و مناسب با حال مخاطب و زمان خود استفاده کند. بر همین اساس از قرن اول هجری قمری تا به امروز ده‌ها اثر بزرگ از نویسندگان شهیر اسلامی از ماجرای کرپلا نگاشته شده که هنوز جادوانه و اثربخش است. مقتل ابی مخفف، لهُوف سید بن طاووس، نفس‌المهوم شیخ عباس قمی و ... بخشی از این کتب است که بعضی‌هایشان در کتابخانه علاقه‌مندان به مطالعه در موضوع عاشورا جاگرفته است. باین حال مطالعه مقتل نیازمند آشنایی به زبان عربی و دقت در روایت‌هاست و ذوق تاریخی می‌خواهد که شاید برای خیلی‌ها سخت و دشوار باشد. شاید برای همین در گذشته اهل منبر برای دقت در روضه و ذکر مصیبت امام حسین (ع) عیناً از روی مقتل، ماجرای کرپلا را روایت می‌کردند.

کتاب قصه کرپلا به قلم مهدی قزلی روایت‌هایی از تولد تا بعد از اربعین حسینی به زبان فارسی و روان برای کسانی است که می‌خواهند ماجرای کرپلا را ساده و تاریخی بخوانند و در دسته مقتل‌های فارسی قابل جاگذاری است. قصه کرپلا در هشت فصل تنظیم شده و مجموعه ۱۹۰ صفحه است. نویسنده در صفحه آخر به منابعی ارجاع داده که نوشته‌اش از آن مأخوذ شده است. کتاب‌هایی چون لهُوف، قیام حسینی (ع) به قلم استاد شهیدی، امام حسین (ع) شهید فرهنگ پیشرو انسانیت به قلم استاد محمدتقی جعفری، آثر خشی دیگر از آسمان کرپلا به قلم استاد مصباح‌یزدی و ماهیت قیام مختار ثقفی به قلم استاد رضوی‌اردکانی بخشی از این منابع است. آنچه این کتاب را از سایر مقاتل فارسی جدا ساخته تنها سبک نگارش، روان‌خوانی و دقت در نقل ماجراها و بازخوانی عاشورا بدون تغییر اساسی در متن گزاره‌های تاریخی نیست. این مقتل یک ویژگی مهم دارد. نویسنده خود را در خلأ زمانی قرار داده و بدون درگیر کردن خود در زمان حاضر یا عاشورا را حادثه کرپلا سخن می‌گوید. مقطع بودن روایت‌ها برای کسانی که رشدشان در هیات بود یادآور تمام مراسماتی است که در آن نفس کشیدند. هر بخشی از این کتاب تاریخ خردمان است که در هیات و عزاداری‌های امام حسین (ع) گذشت. به نظر نگارنده، مهدی قزلی با این کتاب حلقه مفقود «پنج‌ره‌های تشنه» را پیدا کرد. کتابی که ماجرای عشق به اباعبدالله پس از ۱۴ قرن در نصب پنج‌ره‌های ضریح مطهر سیدالشهدا (ع) بود یا قصه کرپلا مفهوم و عمق پیدا نمود و مشخص شد چرا پس از ۱۴ قرن مردم این چنین با یک ضریح و نمادی از امام حسین (ع) به خروش و شور افتاده و آنگاه به سرو سینه می‌زنند.

قصه کرپلا در حقیقت قصه‌ای از کرپلاست که مهدی قزلی تلاش کرد پس از ۱۴ قرن از آن سخن بگوید.